

Posudek na rigorózní práci Mgr. Pavly Růžickové na téma:

Aktuální problémy související s výkonem nepodmíněného trestu odnětí svobody

Autorka si pro svoji rigorózní práci zvolila nejen zajímavé, ale i vysoce aktuální téma, neboť situace v českém vězeňství je, jak známo, značně neuspokojivá a vyžaduje rychlou nápravu.

Jako základní metody zpracování své rigorózní práce zvolila autorka trestněprávní analýzu platné právní úpravy a dále i metodu popisnou, méně však již metodu komparativní. Práce je členěna na Úvod, dále dvanáct kapitol (z nichž některé jsou dále členěny na subkapitoly a oddíly), seznam použitých zdrojů, české i anglické stručné shrnutí a vysvětlení některých v angličtině použitých klíčových slov. Byť rigorózní práce pojednává o aktuálních problémech, v jejím obsahu přesto poněkud postrádám historický vývoj výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody na našem území, který bývá pravidelnou součástí téměř každé rigorózní práce a z něhož lze čerpat náměty de lege ferenda.

V Úvodu autorka charakterizuje jednak trest odnětí svobody jako univerzální trest, který je možno uložit za každý trestný čin, jednak nepodmíněný trest, jehož výkon je upraven zvláštním zákonem. Dále stručně představuje jednotlivé na sebe navazující kapitoly. Vysvětluje účel práce, použité prameny i zkušenosti s výkonem trestu odnětí svobody opřené jak o její soudcovskou profesi, tak i návštěvy věznic a rozhovory s odbornými a vedoucími pracovníky Vězeňské služby.

První kapitola je věnována pojmům trest, trest odnětí svobody a nepodmíněný trest odnětí svobody. K tomuto výkladu mám pouze drobnou výhradu, a sice že výjimečný trest odnětí svobody je podle zákona (§ 52 odst. 3 TrZ) zvláštním *typem*, nikoli podtypem trestu odnětí svobody.

Následující kapitola je věnována legislativnímu rámci trestu odnětí svobody, a to jak v rovině vnitrostátního práva, tak i v rovině mezinárodních mnohostranných úmluv. Ke zpracování této kapitoly nemám výhrady.

Obsahem 3. kapitoly je diferenciaci odsouzených. Poslední částí této kapitoly i všech dalších kapitol až po kapitolu 10. je vždy zhodnocení dosavadního stavu. S názory autorky nemohu vyjádřit zásadní nesouhlas. Z hlediska systematiky rigorózní práce by však zhodnocení současného stavu českého vězeňství a náměty de lege ferenda měly následovat až po výkladu o právní úpravě a situaci v rakouském vězeňství, neboť jak autorka správně uvádí, s Rakouskem nás dlouho pojily společné kořeny a daleko lépe fungující rakouské vězeňství by, při poměrně špatném stavu českého vězeňství, mělo být pro nás inspirací. Autorka se také mohla zmínit o současné slovenské úpravě, když i se Slovenskem jsme měli dlouhá léta společné kořeny a na Slovensku je v současné době, pokud je mi známo, daleko menší počet vězňů na počet obyvatel, než v České republice. Nedomnívám se, že by tento, pro nás nepříznivý poměr, byl dán horší strukturou obyvatel České republiky. I celkové zhodnocení práce obsažené v závěrečné 12. kapitole, je proto do značné míry zúženo na subjektivní názory autorky, popř. názory tuzemských odborníků.

Čtvrtá kapitola o právních prostředcích ochrany práv odsouzených je velmi zevrubně zpracována. Jejím obsahem je nejen podrobný výčet jednotlivých prostředků ochrany, včetně

soudního přezkumu, ale autorka se zamýšlí i nad náměty na jejich zlepšení, zvláště v oblasti stížností odsouzených proti opatřením a rozhodnutím orgánů Vězeňské služby.

Další kapitola je věnována zaměstnávání odsouzených a je, stejně jako předešlá, rovněž velmi podrobně a kvalitně zpracována – autorka analyzuje současný stav a zamýšlí se nad možností zvýšení zaměstnanosti vězňů i s přihlédnutím k interpretaci mezinárodních smluv, nimiž je Česká republika vázána.

Také šestá kapitola o bezpečnosti ve věznicích je velice důkladně zpracována. Rozhodně lze souhlasit s autorčiným názorem, že „celkově ... je zvýšení úrovně bezpečnosti podmíněno financemi a těch je ve vězeňství zoufale málo“ (s. 67). Je ovšem otázkou, jestli další přísun peněz do vězeňství je pro tuto oblast všelékem a jestli s ním lze, při současné ekonomické situaci státu, vůbec počítat.

Sedmá kapitola se týká Vězeňské služby ČR. Autorka v ní podává výčet všech kategorií příslušníků Vězeňské služby a podrobně uvádí etické a kvalifikační předpoklady pro výkon jejich funkcí. K této kapitole mám pouze jednu drobnou připomínku. A sice, jestli poměr počtu příslušníků Vězeňské služby k počtu vězňů je neuspokojivý, když stejný poměr existuje např. v autorkou zmiňovaném Rakousku, jehož vězeňský systém běží daleko lépe. Hlavní problém proto asi nebude vnější, ale vnitřní, tj. ve struktuře těchto příslušníků.

Nejpalčivějším problémem českého vězeňství je v poslední době zřejmě přeplněnost věznic, o které pojednává osmá kapitola. V ní autorka mohla zmínit vývoj za poslední léta, vliv nového trestního zákoníku na zvýšení počtu vězňů, zejména zvýšení sazeb trestů odnětí svobody u řady trestných činů a nahrazení materiálního pojetí trestného činu pojetím formálním. Tento nedostatek by měla napravit při obhajobě rigorózní práce, kde by se měla zabývat základními příčinami neúměrně vysokému počtu vězňů v České republice na počet obyvatel ve srovnání s okolními státy. Znovu opakuji, že se nedomnívám, že by byla u nás o tolik horší struktura obyvatel, takže příčiny je třeba hledat jinde.

Kvalitně je zpracována jak devátá kapitola o alternativních trestech, tak i desátá kapitola o finanční situaci v českém vězeňství. O 11. a 12. kapitole jsem se již zmínil.

Rigorózní práce je opřena o bohatý seznam odborné literatury, poněkud více však mohlo být pracováno s publikovanou judikaturou, a to jak českých obecných soudů (na s. 120 je uvedeno pouze jedno rozhodnutí Nejvyššího soudu), tak i zahraniční judikaturou (jsou citována pouze dvě rozhodnutí ESLP).

Po formální stránce odpovídá rigorózní práce všem požadavkům, jak po stránce stylistické a gramatické, tak pokud jde o formulační schopnosti a terminologickou přesnost. Přiměřený je též rozsah rigorózní práce, u níž však postrádám takové přílohy, jako vývoj počtu vězňů, vývoj zaměstnanosti vězňů apod.

Přes uvedené výhrady rigorózní práci doporučuji k obhajobě, při níž by autorka měla též zhodnotit stav českého vězeňství s přihlédnutím k situaci v této oblasti v okolních státech, zejména Rakousku a Slovensku, s jehož právní úpravou a situací ve vězeňství jistě nebude mít problém se seznámit.

V Plzni dne 27.3.2012

JUDr. Jindřich Fastner
oponent rigorózní práce

